

Видими и невидими регулации на интернет пространството

Венцислав Джамбазов

Развитието на интернет вече навлиза във фаза на регулация. Търси се подходяща нормативна рамка, която законово да регламентира многостранните процеси в мрежата. Същевременно се развиват вътрешни процеси за управление поведението на потребителите, все още почти невидими, за разлика от външния натиск за регулация. Изглежда външната регулация е водена от политически и социални съображения, зад които е твърде вероятно да стои и икономически интерес. Вътрешната изглежда за момента е ръководена изцяло от икономически интереси. Засега вътрешните процеси за регулация на поведението се приемат почти без възражения от потребителите, за разлика от външната намеса, която се счита за посегателство върху виртуалната свобода.

Все по-високата степен на регулация в интернет пространството изглежда неизбежна. А това води до основателни притеснения за загуба на едно от достиженията на информационната революция – свободата. В съвременното общество мрежата е вероятно най-слабо регулираната територия, контрапункт на правилата и нормите в реалния свят. Демокрацията изисква зачитане правата на всеки един член от обществото, което изисква развити норми, които да не позволят накърняване на тези права. Но спазването на всички административни и морални норми все повече стеснява свободата на индивида.

Естественото развитие на интернет мина през технологичната иновация. Мрежата не е създадена, нито проектирана, да бъде социална среда. Нейният генезис е технологичен, а социалната и функция е преоткрита, вторична. По тази причина пространството е оставено да се развива самостоятелно дълги години, без особена външна намеса и дори се превърна в пример за самоорганизираща се система. Причини за това могат да се открият и в неразбирането на феномена, в «страхопочитанието», които повечето хора (включително и тези, които управляват) изпитват към технологиите, които не разбират.

А това по естествен начин превръща мрежата в център за освободена социална дейност, довела до експанзивно развитие на множество идеи, технологии, модели и концепции. Изглежда контролираната външна среда вече има желание да се намеси във виртуалното пространство и да изгради в него ред, подобен на своя. Проблемът е, че този ред в реалния свят е бюрократичен, свързан с правила. За да бъдат спазвани тези правила са необходимо процедури, които да ги налагат и контролират – нещо много трудно осъществимо в интернет. Затова и борбата за контрол на мрежата изглежда толкова брутална. Все повече се налага мнението, че освен това тя е и безсмислена. Защото за почти всяка административна мярка, наложена към нея се появява иновативно противодействие, често свързано с нова технология, която предоставя нов начин да се ползват услугите или възможностите, които са обект на регулация. И всъщност те отново излизат на свобода и остават нерегулирани.

Тази битка на бавната и тежка бюрократичната машина с динамичното пространство на интернет вероятно е обречена на неуспех. Освен ако не се премине към пълен контрол, какъвто например съществува в Китай. Но това би означавало, че системата, държавата, която налага правила за да защитава гражданите вече е преминала границата и налага правила, които ги ощетяват. Гарантирайки права за една част от своите граждани, тя отнема от правата на друга – ситуация, недопустима в общество, което претендира да бъде гражданско и демократично.

Затова и дискусиата около законопроектите АСТА, SOPA и PIPA се разгорещи и доведе до яростна съпротива както от страна на институции, организации и дори държави, така и до съпротива от страна на самите потребители, самостоятелно и неформално организирали множество протестни акции. В първоначалния си вид законопроектите бяха приети тихомълком, вероятно заради неразбирането от страна на политиците на материята, която регулират. Немалко източници съзират в това и натиск на някои индустрии да защитят определени свои права. Но обсъждането вече е във фаза, която изключва приемането им в настоящия вид и може да се очаква цялостна преработка на предложените текстове. Тук може да се предположи, че тези текстове ще се преработват дотогава, докато станат излишни. Защото начините за контрол на тези административни мерки винаги ще навлизат в личното пространство и ще нарушават свободата на

личността. И приемливата форма на документа ще бъде само тази, която ги изключва, което обаче ще обезсмисли съответната административна регулация.

За това свидетелства и реакцията на президента на САЩ на поредната законодателна инициатива в тази посока. „Президентската институция смята, че CISPA ще позволи на правителството и разузнавателните органи да получат безпрецедентен достъп до персоналната информация на американците. По този начин, в името на сигурността, ще бъдат жертвани правата за лично пространство и гражданските свободи, които са гарантирани от местната конституция.” (3)

В свое интервю (1) през тази година за вестник «Гардиън» Сергей Брин, един от основателите на Google, атакува Facebook и Apple че "задушават иновациите и допринасят за повишаване на риска от дезинтеграция на мрежата", че се опитват да контролират всички действия на своите потребители, като ги принуждават да използват само решения, разработени от техните компании. Разбира се в тази атака могат да бъдат потърсени и открити икономически интереси, тъй като Гугъл е пряк конкурент и с двете компании по няколко свои проекта. Но в дълбочина все пак е засегнат основен проблем – интернет компаниите се стремят под една или друга форма да контролират своите потребители. „В момента повече от всякога се тревожа за свободата на интернет. Положението става все по-плашещо” – заключава Брин (1)

Този контрол минава през формирането на определена общност, която налага своите правила – чрез технологични вградени ограничения или чрез предварителното съгласие с определени правила, за да се пристъпи към използване на услугата. В случаите със социалните мрежи и медии това е в голям мащаб, тъй като основната дейност на тези компании е свързана с организирането на виртуална общност. Но под една или друга форма всички технологични компании, дори основната им дейност да е свързана с производството на определени продукти, вграждат към тях все повече социални функции. Технологичните продукти стават по-хуманни, социализират се, което ги доближава до масовия потребител, който преборва страха си от тях. Но социалната им функция започва да налага своите изисквания и контрол върху съзнанието.

Създават се нови, виртуални, „държави” със свои закони. Създадените първоначално на шега „географски карти” на уеб пространството започват да изглеждат все по-реални. Съвременният гражданин вече има няколко жителства – едно реално, в страната, в която живее и поне няколко виртуални – във Facebook, Twitter, LinkedIn, Google+ и т.н.

Например Facebook има практика да въвежда без предупреждение нови правила и функции в своя интерфейс. Следователно социалното пространство на 1/8 от жителите по света (според последните статистики за потребителите на тази социална мрежа) търпи промени и регулации по един напълно недемократичен начин. Протести има, но за разлика от тези на улицата, не са толкова видими и категорични. И в крайна сметка промените се приемат и хората се адаптират към тях. В реалния живот това не се случва толкова лесно.

Бащата на интернет - Тим Б Лий – предупреждава за този феномен още през 2006 година. „Мрежата излиза от контрол и скоро може да се окаже в ръцете на силите на злото, предупреждава създателят ѝ. Много скоро могат да започнат да действат антидемократични сили и в този момент ще започне да се осъществява систематична манипулация на информацията”, предрича професорът на "компютърните науки" и директор на World Wide Web Consortium. "Много е важно да бъдат изследвани тези сили и използваните от тях технологии." Ако не разберем ясно всички процеси, случващи се в мрежата, което вече започва да става тези дни, всичко това ще свърши много лошо” Тим Б Лий (2) – 2006

Потребителят се нуждае от възможностите на даден софтуерен продукт, но често чрез него получава и инсталация на партньорски продукт – обвързване с определена търсачка, определена социална мрежа, определен електронен магазин и т.н. Практикува се както от най-големите корпорации, така и от най-малките. В това прозира друг опит за контрол на потребителите, за управление на тяхното поведение.

И за финал следва да се открие разкритата връзка между тайните служби и големите интернет корпорации, които според множество сведения (непотвърдени, по разбираеми причини), са предоставяли информация по непрозрачни процедури и задкулисни договори. Изглежда интернет вече не е това свободно пространство за социално взаимодействие. Под една или друга форма регулациите намират път и контролът във виртуалното пространство се засилва. Историята

на физическия свят, който през вековете е минал по същия път се повтаря, но по характерния за интернет забързан и ускорен начин.

Изглежда за момента вътрешната регулация се приема от потребителите на интернет. А именно тя е тази, която се опитва да контролира изцяло поведението им. Нейният генезис е икономически, която поражда опасения за «контрола върху контролиращите» или по-точно за липсата на такъв. Вътрешната регулация може да се окаже по-старша и брутална, а именно към нея съпротивителните сили са отслабени, все още обществото няма развита «имунна система» по отношение на това. Защото във виртуалното пространство вътрешната регулация се усеща като иманентно присъща част от самото пространство. Както в реалността - може да не сме съгласни със закона за гравитацията, но му се подчиняваме.

Използвани източници:

1. Сергей Брин: Facebook и Apple заплашват свободата в интернет, <http://www.kaldata.com/69211/>, 17.04.2012
2. Интернет е заплашен от колапс, <http://www.segabg.com/article.php?issueid=2461§ionid=5&id=0002302>, 17.04.2012
3. Обама смята да наложи вето на CISPA, <http://www.kaldata.com/69483/>, 27.04.2012